

УДК 378.147:376.352 (477)

Богдан ШУНЕВИЧ

З ДОСВІДУ КОМБІНОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА БАЗІ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ ДЛЯ МАГІСТРІВ

У статті описано досвід комбінованого викладання англійської мови за допомогою дистанційного курсу для курсантів і студентів п'ятих курсів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності за напрямками «Пожежна безпека» і «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» для кваліфікаційного рівня *magіstr* денної і заочної форм навчання. Крім цього, детально представлено матеріали секцій одного із уроків дистанційного курсу з вправами у формі тестів.

Ключові слова: дистанційне навчання, комбіноване викладання, дистанційний курс.

Широкі можливості доступу до найновітнішої інформації за допомогою Інтернету все більше привертають увагу викладачів різних дисциплін. Особливого значення нові технології навчання набувають під час вивчення іноземних мов, і, навпаки, поглиблені знання іноземної мови значно розширюють можливості користувачів Інтернету.

Застосування нових форм і методів навчання, і зокрема дистанційного навчання (ДН), зумовлене, в першу чергу, двома цілями: перша – полегшити засвоєння навчального матеріалу, друга – індивідуалізувати процес навчання. Широкі можливості надаються і для самоконтролю знань, навичок і вмій курсантів та студентів. При цьому пропонуються різного типу ключі для самоконтролю.

В умовах дефіциту аудиторного часу викладач на занятті може забезпечити лише адекватне пояснення та первинний контроль розуміння мовного матеріалу, а тренування з метою формування й закріплення навичок іншомовної мовленнєвої діяльності виконується в процесі самостійної роботи студентів. Один з найсуттєвіших недоліків існуючої системи навчання полягає в тому, що вона не дає можливості забезпечити активне включення всіх студентів у навчальний процес. В умовах традиційного навчання не враховуються індивідуальні розумові якості студентів. Новітні технології навчання надають викладачу можливість побудувати

навчальний процес з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента.

Мета статті – описати досвід комбінованого викладання англійської мови за допомогою дистанційного курсу для курсантів і студентів п'ятих курсів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) за напрямками «Пожежна безпека» і «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» для кваліфікаційного рівня *magіstr* денної і заочної форм навчання.

Тимчасові проблеми запровадження дистанційного навчання, які пов'язані з недосконалою нормативно-правовою базою його впровадження, сприяють поширенню комбінованого навчання, тобто поєднання дистанційного з традиційним денним навчанням, у ВНЗ України, для організації якого потрібно мати, як і для дистанційного, сучасні комп'ютерні класи з великою кількістю робочих місць, програмне забезпечення, ліній зв'язку з високою пропускнуою спроможністю і дистанційні курси.

Дистанційний курс використовується нами під час традиційних занять, але за необхідності можна працювати з курсантами чи студентами дистанційно. Як відомо, серед більше трьох з половиною тисяч укладених вищими навчальними закладами України дистанційних курсів (ДК) [1] вже використовуються щонайменше двадцять сім відомих нам електронних ДК з англійської мови [2, с. 87–95].

Дистанційний курс для курсантів і студентів п'ятих курсів укладений у 2007 році у віртуальному навчальному середовищі ILLIAS [3]. Навчальні матеріали цього та інших дистанційних курсів, укладених викладачами кафедри іноземних мов та технічного перекладу ЛДУ БЖД, описані у статті «Комплекс дистанційних курсів для навчання курсантів, студентів та ад'юнктів» [4, с. 44–49].

Дистанційний курс для п'ятого курсу значно відрізняється обсягом, завданням і змістом від ДК для курсантів і студентів першого та другого курсів з англійської мови для спеціальностей «Пожежна безпека» і «Пожежогасіння та аварійно-рятувальні роботи» Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, а саме: у дистанційному курсі для магістрів два, а не шість модулів, як у ДК для перших і других курсів, згідно із запланованою кількістю годин на цих курсах; на першому курсі

багато часу відводиться на повторення граматичного матеріалу, а також лексики розмовних тем, які курсанти і студенти вивчали у школі, наприклад, про себе, свою сім'ю, Україну, англomовні країни, додаються нові теми, наприклад, про навчання у своєму і зарубіжних університетах; на другому курсі розмовні теми більше стосуються майбутньої спеціальності, наприклад, про провідних зарубіжних та вітчизняних вчених з обраної спеціальності, науково-дослідну роботу курсантів і студентів, наукові конференції та ін., а також продовжується повторення граматичного матеріалу. Крім усього згаданого вище навчального матеріалу, курсантам і студентам першого-другого курсів пропонуються короткі технічні тексти і вправи до них, що стосуються їхньої майбутньої спеціальності, наприклад, відомості з історії розвитку пожежної техніки та ін.; на п'ятому курсі курсанти і студенти вже вивчили більшість предметів зі своєї майбутньої спеціальності, тому у дистанційному курсі пропонуються тільки технічні тексти, які стосуються майбутньої спеціальності, і більше часу виділяється на письмовий і усний переклад таких текстів та, особливо, спеціальних термінів і граматичних конструкцій, характерних для технічних текстів.

У кожному із двох модулів дистанційного курсу для магістрів входить п'ять уроків, що у свою чергу складаються із п'яти секцій: 1) Aural Comprehension - аудіювання; 2) Use of Applied Grammar - опрацювання граматичного матеріалу; 3) Use of Vocabulary - опрацювання активної лексики; 4) Reading and Writing - розвиток навиків письма і читання технічної літератури за спеціальністю; 5) Home Reading - домашнє читання; переклад технічної літератури за спеціальністю. Тексти для двох модулів цього напрямку спеціальності підібрано за такою тематикою: 1. Hand pumps; 2. Bucket-mounted pumps; 3. Types of extinguishers; 4. Water-type extinguishers; 5. Powder extinguishers; 6. CO₂ extinguishers; 7. Halon extinguishers; 8. Types and properties of foam; 9. Foam-making equipment; 10. Foam generators.

Уроки дистанційного курсу доповнено аудіо-, відео- та анімаційними матеріалами, а також граматичним довідником (Infinitive, Gerund, Participle, Conditional sentences та ін.) з вправами до цього граматичного матеріалу, який часто використовується в технічних текстах.

Усі десять уроків ДК складаються із п'яти секцій. Секції супроводжуються поточним тестуванням у вигляді коротки (quizzes, cloze tests), які дають можливість курсантам і студентам підготуватися до тих завдань модульного тесту, що стосуються перевірки засвоєння термінологічної лексики та граматичного матеріалу. Для створення таких тестів нами використані вправи, завдання яких мають однозначні відповіді. Кожен модуль (п'ять уроків) завершується модульними тестами, за результатами яких студенти отримують відповідну залікову оцінку.

Розглянемо детальніше зміст одного з уроків першого модулю. Перша сторінка кожного уроку починається із опису змісту і цілей уроку. Напр., перший урок першого модулю має такий зміст і цілі:

Зміст. *Сприйняття на слух англomовного тексту; опрацювання активної лексики, граматичного матеріалу: інфінітиву та герундію (Infinitive and Gerund); читання, переказ англійською мовою тексту, виконання вправ до технічного тексту "Ручний насос"; домашнє читання технічних текстів і їх переклад.*

Цілі. *Навчитися сприймати на слух англomовний текст; повторити граматичний матеріал до уроку; удосконалити навик монологічного мовлення, читання технічних текстів і передачі змісту прочитаного англійською мовою, а також вивчити терміни з пожежної безпеки і загальноповживаної лексики до цієї теми.*

Дані пропонується план заняття, доступ до 1–5 секцій уроку і варіант організації самостійної роботи для досягнення цілей уроку (див. табл. 1).

Таблиця 1

План заняття для 1 уроку дистанційного курсу з англійської мови для магістрів

План заняття	
Секція 1.1	Сприйняття на слух англomовного тексту та виконання вправ на розуміння тексту. Розвиток монологічного мовлення
Секція 1.2	Опрацювання граматичного матеріалу
Секція 1.3	Опрацювання активної лексики
Секція 1.4	Розвиток навиків читання і письма технічної літератури, опрацювання нової загальноповживаної лексики і термінів
Секція 1.5	Домашнє читання; переклад і переказ уривків з технічної літератури

Натиснувши курсором на напис Секція 1.1 та інших секцій, побачимо представлений там навчальний матеріал. Перша цифра у номері секції позначає номер уроку, а друга – номер секції. Назва секції, умови до завдань в усіх уроках дублюються англійською та українською мовами. Якщо рівень знання англійської мови в групі курсантів чи студентів високий, то український варіант назв і умов вилучається.

Section 1.1. AURAL COMPREHENSION

Сприйняття тексту на слух

Exercise 1. Choose one of the following topics, then listen to the next extract and give an oral summary of the information each extract contains:

Виберіть одну із тем, тоді прослухайте вибраний уривок та перекажіть усно коротко зміст цього уривку:

- The hand pump construction.
- The hand pump operation.
- The hand pump maintenance.

Record the oral summary of the information it contains on the chosen topic and send it to your instructor as a sound file: instructor@ubgd.lviv.ua

Начитайте текст і відправте його викладачеві як звуковий файл instructor@ubgd.lviv.ua

Exercise 2 – Test. Fill in the blanks with a suitable word or phrase according to the information you hear in the recording:

Заповніть пропуски, використавши потрібне слово чи словосполучення, відповідно до інформації, яку прослухали в записі:

1. A typical example is single-acting, having one ... or ... and one ... 2. It has a double casing, the space between the inner and outer casings serving as an ... 3. The piston is formed from two ... 4. Water is expelled through ... 5. This discharge pipe has ... to which is connected one or more lengths of 15 mm rubber-lined canvas delivery hose. 6. When the piston moves upwards ... opens and water enters ... of the inner casing through the ... 7. As the piston descends, the ... closes, the ... opens and water flows from the ... into the ... 8. From the outer casing most of this water escapes through the ... 9. These pumps were used primarily for ... and ...

Як видно із представленого матеріалу, в секції 1.1 пропонуються завдання на аудіювання, а також вправи, начитані носіями мови. Наприклад, вправу 2 потрібно виконати після прослуховування аудіо запису, спеціально створеного до цієї вправи. Для того, щоб почути текст до вправи, потрібно натиснути на піктограму у вигляді навушника. Під час виконання вправи, почуті слова, які у вправі позначено пропусками у вигляді крапок,

можна вписувати у роздрукований текст вправи або написати олівцем у цій вправі в посібникові, а потім виконати її як тест і ввести почуті слова у потрібному місці (див. Рис. 1) або одночасно слухати записаний текст, натиснувши на піктограму і виконувати вправу як тест, натиснувши курсором на напис Test. Результат тестування можна отримати зразу після завершення роботи з тестом. У випадку, якщо результати тестування незадовільні, можна використати ще дві спроби для повторного тестування. Зараховується найкращий отриманий результат тестування.

У секції 1.2 курсантам і студентам пропонується граматичний матеріал з вправами, які можна також виконувати у вигляді тестів, до цього уроку, а в секції 1.3 – активна термінологічна лексика до цього уроку.

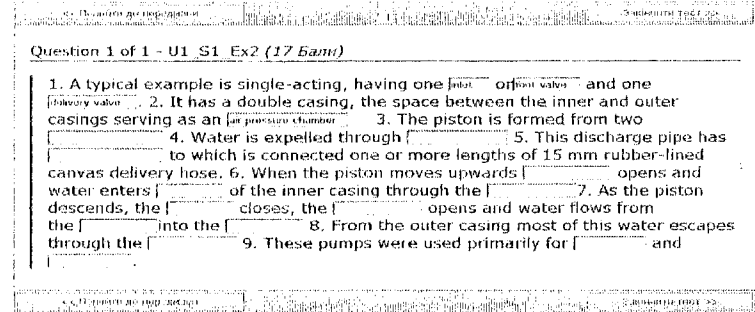

Рис. 1. Тест на основі вправи 2 секції 1.1

Section 1.2.

USE OF GRAMMAR

Використання граматичного матеріалу

У цій секції представлено весь граматичний матеріал, який стосується цього уроку, вправи у формі тестів, а також вказано Веб-сторінки в Інтернеті, де можна знайти додаткову інформацію про цей граматичний матеріал і вправи до нього.

Section 1.3.

USE OF VOCABULARY

Використання активної лексики

Key words and phrases

Read the words and their definitions, learn them by heart and translate the sentences where they are used.

Прочитайте слова та їхні значення, вивчіть їх напам'ять та перекладіть речення, в яких ці слова використовуються (див. табл. 2).

Таблиця 2
Початок списку активної лексики для 1 уроку дистанційного курсу для магістрів

Vocabulary	Translation	Definition	Examples
Access	доступ, прохід	the right to enter the place	The public don't have access to the site.
Alteration	зміна, переробка	a small change that makes someone or something slightly different	Have you noticed any alteration in the patient's behaviour?
Barrel	Цилиндр	a large curved container with a flat top and bottom, made of wood or metal	Water enters the barrel of the inner casing through the strainer holes.
Canvas	Брезент	strong cloth used to make bags, tents, shoes etc	This discharge pipe has a male screw thread to which is connected one or more lengths of 15mm rubber-lined canvas delivery hose.

Exercise 5 - Test. Find the definitions of the following words.

Знайдіть пояснення до наступних слів.

Pump, valve, pipe, strainer, nozzle, hose.

- 1) a tool with a lot of small holes in it, used for separating solids from liquids.
- 2) a device for controlling the flow of a liquid or gas, letting it move in one direction only.
- 3) a narrow piece that is attached to the end of a pipe or tube to direct the stream of liquid, air or gas passing through.
- 4) a machine that is used to force liquid, gas or air into or out of smth.
- 5) a tube through which liquids and gases can flow.

Як видно із навчального матеріалу секції 1.3, основу її становить список активної лексики, представлену тут тільки 4 термінами із 25, яку потрібно засвоїти під час вивчення цього уроку, а також вправи для перевірки якості засвоєння цієї активної, а також пасивної лексики, одна з яких представлено у цій статті. Цю вправу також можна виконати у вигляді тесту (див. рис. 2).

Нами не виділено в окрему секцію діалогічне мовлення з прикладами діалогів, які представлені у такій секції уроків для першого-другого курсів, тому що курсанти і студенти п'ятого курсу можуть самостійно будувати діалоги, які стосуються тематики їхньої майбутньої спеціальності, а викладачі лише допомагають їм у цьому.

У четвертій секції першого уроку запропоновано технічні тексти для читання та вправи до них для розвитку навиків писання

іноземною мовою, а в п'ятій секції – технічні тексти для домашнього читання і вправи.

Section 1.4
READING AND WRITING
Розвиток навиків читання і писання

Exercise 1. Practise reading the following text aloud: *Прочитайте текст вголос.*

Test 5

Рис. 2. Тест на основі вправи 5 секції 1.3

Text. The Hand pump
1. Construction.

Prior to the introduction of the stirrup pump a small hand pump formed part of the standard equipment of most fire appliances. Very little alteration has been made in its design.

Section 1.5
EXTENDED READING ON FIRE SAFETY

Exercise 1. Read the text, try to understand its content. Find unknown words in *English-Ukrainian Dictionary on Fire Safety* and *English-Ukrainian Dictionary (See: References)* and write down them as a separate file under the title *Terminological Dictionary in accordance with instructions given in the Guidebook for Students.*

Прочитайте текст, спробуйте зрозуміти його зміст. Невідомі слова знайдіть в «Англо-українському словнику з пожежної техніки» та «Англо-українському словнику загальноповживаної лексики» (Див. Література) і запишіть їх на окремий файл під назвою «Термінологічний словник» за схемою вказаною у Рекомендаціях студентам.

Text. The stirrup pump
1. Construction.

To meet the danger of the large number of fires which were likely to be started by incendiary bombs in World War II, the Government decided to provide in large numbers a small hand pump which was simple in operation and would not break down in the hands.

Exercise 2. Read the four extracts of the text «The stirrup pump» again. Then answer the questions and send the answers to your instructor: instructor@ubgd.lviv.ua

Прочитайте ще раз дані чотири уривки тексту. Дайте відповіді на питання та відправте ці відповіді викладачеві: instructor@ubgd.lviv.ua

1. What is a typical design of a stirrup pump?
2. There are only three moving parts in a stirrup pump. What are they?

3. What is the only part of the pump which is subjected to any appreciable wear?
4. How can you describe the internal working of the pump?
5. What liquids these pumps should not be used with?
6. What purpose can they be used for?
7. How can they be cleared up?

Send the written version of the exercise to your instructor by e-mail: instructor@ubgd.lviv.ua

Письмовий варіант виконаної вправи відправте викладачеві електронною поштою: instructor@ubgd.lviv.ua

У згаданих вище вправах можливий тільки один варіант правильної відповіді, тому ці вправи представлені також у вигляді тестів, а у вправі 2 секції 1.5 правильну відповідь можна написати в різних варіантах, тому її важко представити у вигляді тесту, а отже відповіді на питання курсант чи студент повинен відправити для оцінювання викладачеві.

Запропонована кількість і зміст секцій уроків дистанційного курсу дає можливість легко пристосувати їх для навчання студентів різних спеціальностей і укладати курс для різних мов та за допомогою різних видів віртуального навчального середовища.

Під час дистанційного навчання викладачам і студентам потрібно мати принаймні таке апаратне і програмне забезпечення:

апаратні: не нижче Pentium II (233 МГц) і вище з операційною пам'яттю 128 Мб зі звуковою картою та Веб-камерою (для участі у відеоконференціях), мікрофон і навушники (для участі у голосових конференціях); підключення до Інтернету зі швидкістю 28 Kbs (56 Kbs для використання аудіо- і відеоматеріалів).

програмні: операційна система Windows 98, NT, 2000, XP; браузер Майкрософт Інтернет Експлорер 5.5, 6.00 (Microsoft Internet Explorer 5.5, 6.0) або інші; програмне забезпечення повинно давати можливість працювати з аудіо- і відеоматеріалами.

Досвід запровадження комбінованого навчання стане важливою базою до переходу в перспективі до дистанційного навчання у ВНЗ, коли буде достатня кількість студентів, які захочуть навчатися дистанційно з використанням інформаційно-комунікаційними технологіями, і в Україні будуть функціонувати відповідні лінії зв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стан розвитку дистанційного навчання в Україні (станом на 11.02.2008). – К. : УНТО, 2008. – 19 с.

2. Шуневич Б.І. Організація дистанційного навчання іноземних мов в освітніх закладах України : навч. посібн. – Львів : Вид-во «Ставропігон», 2006. – 206 с.

3. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. – Режим доступу до веб-сторінки університету : www.ubgd.lviv.ua.

4. Шуневич Б. Комплекс дистанційних курсів для навчання курсантів, студентів та ад'юнктів / Б. Шуневич // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – Донецьк : ДНУ, 2009. – № 1. – С. 44–49.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2011

Б. ШУНЕВИЧ

ИЗ ОПЫТА КОМБИНИРОВАННОГО ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА БАЗЕ ДИСТАНЦИОННОГО КУРСА ДЛЯ МАГИСТРОВ

В статье описан опыт комбинированного преподавания английского языка с помощью дистанционного курса для курсантов и студентов пятых курсов Львовского государственного университета безопасности жизнедеятельности по направлениям «Пожарная безопасность» и «Пожаротушение и аварийно-спасательные работы» для квалификационного уровня магистр дневной и заочной форм обучения. Кроме этого, детально представлено материалы секций одного из уроков дистанционного курса с упражнениями в виде тестов.

Ключевые слова: дистанционное обучение, комбинированное преподавание, дистанционный курс.

B. SHUNEVYCH

EXPERIENCE OF FOREIGN LANGUAGE BLENDED TEACHING OF MASTER DEGREE STUDENTS ON THE BASIS OF A DISTANCE COURSE

The article deals with the experience of foreign language blended teaching by means of a distance course of master degree day time and part time cadets and students specializing in *Fire Safety* and *Fire Fighting and Rescue Works* at Lviv State University of Life Safety. Besides the materials of one of the distance course lessons in the form of tests are represented in details.

Key words: distance learning, blended teaching, distance course.